СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI. Ч. 206. Джерзи Ситі, Н. Дж., середа, 6 вересня 1933. — VOL. XLI. No. 206. Jersey City, N. J., Wednesday, September 6, 1933. THREE CENTS.

ПОСВЯЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ КАТОЛИЦЬКОЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ В АМЕРИЦІ

СТЕМФОРД (Конетикот). — В „День Праці" відбулося тут посвячення Першої Вищої Української Школи в Америці. На це свято прибули багато місцевих і позамісцевих Українців. Подають, що було коло 4,000 осіб. Зливний дощ перешкодив святу, особливо першій частині, коли відбувалась архієрейська Служба Божа, яку відправлено на веранді будинку школи, де побудовано престол. Службу Божу відправив канадійський епископ о. Ладика в асисті о. Понятишина й о. Тарнавського. Епископ Ладика виголосив теж проповідь, у якій підкреслив, що отся Вища Школа має завданням виховати добрих священиків з вищою освідою та добрих і характерних народніх провідників.

Співали злучені хори з Нюарку, Джерзі Сіти, Ню Йорку, Йонкерс, Брукліна, Бейону і Елизабет, у числі понад 300 осіб, під управою п. Т. Каськова.

В годині 2-гій пополудні відбувся в Стемфорд Гайскул святочний обід, до якого засіли коло 700 осіб. Тостместром був о. Копачук. Згідно з уложеною програмою, забирали слово отсі особи: о. Понятишин і о. А. Лотович говорили про вагу цеї події та складали привіти, п. д. Капітула говорив як один з найстарших іміґрантів про початки нашої іміґрації, п. Ґ. Євусяк (по анґлійськи) про молоде покоління, а д-р Цеґельський про те, що дві інтенції склалися на заложення цеї школи: божа й народня.

Бесід не було добре чути, бо був великий натовп. Надпрограмово звернувся тостместер до присутного на обіді п. М. Мурашка, головного предсідника У. Н. Союза, з проханням, щоби він сказав слово, по чім п. Мурашко заявив, що У. Н. Союз заманіфестував своє відношення до того роду інституцій, як отся Вища Школа, тим, що 18 конвенція ухсалила на ту ціль відповідну жертву. Це сталося згідно з 40-літньою традицією У. Н. Союза, котрий завжди попирав рідношкільну освіту, як тут на іміграції так і в старім краю.

В годині третій пополудні відбулася в Стемфорд Гайскул Авдіторіюм Святочна Академія, на яку прибули понад 2,000 людей. Багата програма була виконана у повнім порядку, а виконавці вивязалися зі свого завдання добре, що публика оцінила, не щадячи їм оплесків. З хорових співів особливо гарно випала „Гамалія" Біликовського, мужеський хор, під диріґентурою п. Т. Каськова, з теноровим сольом п. Фатюка, барітоновим п. Шустикевича і декламацією п. Савицького.

Вступне слово виголосив о. Володимир Лотович, головний впорядчик Свята. Про змагання Молодої України в Америці говорив п. С. Шумейко. Він дав признання старшому поколінню за дотеперішні здобутки в Америці та заявив, що молодь пізнає уже ту роботу, її цінить і готується тепер її продовжувати. Д-р С. Демидчук підкреслив, що тепер уже настав той крайній час, коли Закарпатські Русини в Америці мусять пізнати, що вони є частиною одного великого українського народу і посилати свої діти до цеї новозаснованої школи, щоби молоде покоління було виховане в українськім дусі. Він звернувся теж до наших епископів, щоби завести уже раз назву „Українська католицька церква", а викинути з назви всі „грецькі" і „рутенські" додатки. Бесідник заявив, що говорить це в порозумінню з еп. Богачевським. Останній бесідник, о. Чаплинський, зложив між іншим подяку усім тим, що причинилися до оснування Першої Вищої Української Католицької Школи в Америці.

На всіх тих торжествах були присутні три епископи: о. К. Богачевський і о. Такач зі Злучених Держав та о. Ладика з Канади.

РОБІТНИЧІ ЮНІЇ КОНЕЧНІСТЮ.

ОТОМБА (Айова). — Донелд Річберґ, синдик „Наіри", піднїс у своїй бесіді, виголошеній з приводу свята „Лейбор Дей", що ще ніколи не відчувалася так дуже потреба сильних робітничих орґанізацій, як тепер. Робітничі юнії, говорив він, не тільки обороняють робітничі інтереси, але стоять на сторожі свободи.

ДОБРОБУТ РОБІТНИКА ЦЕ ДОБРОБУТ ЗАГАЛУ.

ВАШИНҐТОН. — Секретар Дерн сказав у своїй промові до 5,000 пожарників між іншим таке: „Уже піднесено гідність праці й уже загал розуміє, що без добробуту робітника нема добробуту загалу. „День Праці" учить нас, що нам усім може добре поводитися тільки тоді, коли добре ведеться робітникови".

НАЗИВАЄ ФОРДА САМОЛЮБОМ.

НЮ ЙОРК.—Семюел Ондермаєр каже, що Генри Форд, не приймаючи автомобілевого кодексу „Наіри", думає тільки про себе і свій бизнес. Він заповідає, що Форд провалиться зі своєю опозицією, зверненою проти добра загалу.

ГОЛОС РОБІТНИЧОГО ЛЬВОВА.

В неділю, 6. серпня, відбулися в Т-ві українських дозорців і домашньої прислуги „Воля" у Львові сходини. Присутних около 150 осіб. Після полагодження біжучих справ Т-ва голова „Волі", тов. Козіцький, згадав про теперішню ситуацію на Великій Україні. Реферат на ту тему виголосив ред. Д. Паліїв та поставив резолюції. Після промови п. А. Добрянського присутні одноголосно ухвалили резолюції такого змісту: Ми, українські дозорці і дозорчині, обєднані в Т-ві „Воля" у Львові, шлемо горячий привіт українському робітництву і селянству Великої України, які ведуть боротьбу на життя і смерть з червоними московськими окупантами. Звертаємо увагу, що Москва переводить плянове виголодження України, щоби в той варварський спосіб зломити опір українського народу.

Взиваємо всі народи світа, щоби вони не купували у Совітів збіжа доти, доки нейтральна комісія не ствердить, що на Україні нема голоду.

До всіх Українців, а в першу черегу до українського робітництва, кличемо: У відповідь на варварське нищення України большевиками женіть від себе агентів червоної Москви та скріпіть зорганізовані національні лави.

ОРИҐІНАЛЬНІ ПАЛОМНИЦТВА ДО РИМУ.

В цьогорічному ювилейному році до Риму прибуває багато таких паломництв, які звертають на себе увагу. І ось, наприклад, з Лондону вибирається паломництво літаком. Одно з бельгійських паломництв прибуло до Риму на колесах, переїхавши таким чином туди й назад 1,300 км. Також приїхав до Риму на колесі 70-літній старець з Міляно. Багато паломників приходять до Риму пішки, і то не лише з Італії, але з Голяндії, а навіть із Китаю.

Католицький анґлійський тижневик „Юніверс" започаткував паломництво безробітних. Гроші на це паломництво зложили ці анґлійські католики, які з ріжних причин не могли поїхати до Риму. Це оригінальне паломництво 400 бідних безробітних прибуде до Риму з кінцем вересня ц. р. „Юніверс" за чотири місяці зібрав 4,000 фунтів стерлінґів.

ОВОЧЕВЕ ЛИХВАРСТВО.

В Чернівцях є харчовий уряд. Але це ніяк не перешкаджає розбогачуватися овочевим лихварям. Огородовина дуже дешева, а овочі непомірно дорогі. Одно й друге краєвого походження. Робота не більша в саді, як в огороді. Як би продуценти мали з цих високих цін користь, то це була би й користь для загалу. Але продуценти дають свій товар за безцін гуртівникам, а ті багатії здирають шкіру з консумента. Міліонове місто Відень спроваджує овочі з заграниці, а товар там значно дешевший ніж у Чернівцях, де овочі навіть учетверо дорожчі ніж у Букарешті. Дорогі ціни не дають бідному населенню мати здорових харчів. А продуценти тратять через малий збут їхніх продуктів. Ані держава, ані громади не вміють, чи не хотять, подбати про реґуляцію цін. Панує повна анархія.

NRA MEMBER U.S. WE DO OUR PART

ФРАНЦУСЬКІ КУПЦІ ПРОТИ ЖИДІВ, УТІКАЧІВ З НІМЕЧЧИНИ.

Багато німецьких Жидів, що втікли з Німеччини перед гітлерівськими переслідуваннями, отворили крамниці в Альзації й Льотаринґії. Деякі з тих крамниць почали сильно стинати ціни на ріжні товари. Це обурило місцевих крамарів і тепер по цих провінціях пішла аґітація проти Жидів. Великі збори ухвалюють резолюції проти збільшування безробіття через приймання жидівських утікачів з Німеччини.

„ЧИСТКА".

В звязку з „лівими", „правими" і „націоналістичними" ухилами, які Сталін завжди викриває тоді, як його „генеральна лінія" заломлюється і треба когось, на кого можна би звалити вину за невдачі, — на території Совітів переводиться тепер „чистка" комуністичної партії. Спеціяльна комісія викликує комуністів на прилюдні збори, на яких кожний комуніст має право кинути на другого каменем. „Він критикував передо мною „ґенеральну лінію!" — кричить той, який хоче пімститися на свойому ворогові. „Я бачив, як тітка тамтого хрестилася перед іконою!" — кричить інший. А комісія все те слухає і видає присуд. Такого то виключається з партії як підозрілого в приналежности до опозиції. Така чистка йде тепер на всій території Совітів.

Московський кореспондент „Курієра Варшавського" доносить, що перший місяць „чистки" приніс такі висліди: в Москві виключено з компартії 15.3 проц. членів і 20.6 проц. кандидатів.

На Білорусі виключено 16.7 проц. членів і 7.2 проц. кандидатів. З України чисел згаданий кореспондент ще не має. Але в деяких місцевостях при чистці виключено й понад 50 проц. членів. Судячи по тому, треба надіятися, що Україна тим разом візьме рекорд.

А це, на всякий випадок — добрий знак.

ЖЕРТВИ ҐІР.

Пять австрійських альпіністів, Веґер, Праґер, Віґельс, Прайнер і жінка Шнабль, вийшли від південного боку на верх гори Манґарт, коло Герца, високої 2,678 метрів. Коли альпіністи дісталися вершти на верх гори, запала ніч, а водночас зірвався такий морозний вітер, що жінка Шнабль і Прайнер замерзли на смерть, а три інші відморозили собі кінчини.

ПОЯВА ПЕРШИХ ДРІБНИХ ГРОШЕЙ.

Перші дрібні гроші появилися в Китаю вже давно перед Христом, себто 2,250 літ тому. Ті дрібні гроші були зроблені в формі ножа і так ходили в обігу.

БАГАТО ЛЮДЕЙ БЕЗПОТРІБНО ОПЕРУЮТЬ СЛІПУ КИШКУ.

Місячник „Спектейтор" у Ню Йорку подає статтю д-ра Гофмена, який закидує, що багато лікарів переводять зовсім безпотрібно операцію сліпої кишки („апендикс"). Багато лікарів беруться до операції, не маючи до цього потрібного знання ні вправи. Операції сліпої кишки дещо в цьому краю останніми роками зменшились, але операція все ще потягає більше смертей, ніж повинно бути.

ВИСИЛКИ З УКРАЇНИ ПРОДОВЖУЮТЬСЯ.

До Українського Громадсько-Допомогового Комітету в Румунії пишуть з Атак над Дністром:

„В ночі з 8. на 9. липня, коло 11. години, на стації Могилів почалася скора стрілянина. Коли стрілянина хвилево ущухла, то відти було чути жіночий і діточий верескъ жаху. Хоч над Дністром це звичайне явище, то в мене аж похололо в серці. Цеж большевицькі московські кати стріляють до українських дітей і жінок. І дійсно через пару днів я довідався, що в ночі на 9. липня до Могилева пригнали чергову партію людей, що були призначені на заслання на Сибір. Коли агенти ГПУ почали брутальною силою пхати людей у вагони, вони почали бунтуватися. Тоді відділ ГПУ почав стріляти зі скорострілів. Зпочатку поверх вагонів, а потім, коли напудні люди пустилися тікати, то почали стріляти до живих людей. До самого ранку чекісти закопували вбитих, а тих, що переловили, позапаковували, як оселедців, у вагони й після півночі відправили в далеку дорогу".

З ТРАҐЕДІЇ НА ДНІСТРІ.

Один з українських еміґрантів, що мешкає на самому березі Дністра, в листі до Українського Громадсько-Допомогового Комітету в Румунії між іншим пише:

„24-го червня мені довелося бути свідком чергової траґедії на Дністрі. По обіді, коло 6-ої години, з села Бронниці хотів перейти до Румунії один старий уже чоловік. Його побачив радянський пограничник і почав стріляти. Але втікач був далеченько від пограничника й останній не міг у нього влучити. Тимчасом утікач зайшов у воду по пахи. Плавати він, очевидячки, не вмів, бо вода почала його крутити. Тоді він почав махати руками, просячи з румунського берега поратунку.

„Румунські вартові, почувши стрілянину та побачивши безпорадність нещасного втікача з України, попростували до берега. Вони сподівалися, що старенький добереться бодай до середини, а тоді подалиб йому човен. Коли ж большевицькі вартові стріляли до втікача, як це вони завше роблять, і тоді, коли він був би вже в румунських водах Дністра, то румунські вартові відкрилиб стрілянину у бік большевицьких вартових.

„Тимчасом утікач безсило боровся з течією і тупцював на місці. Завваживши це, один з большевицьких вартових підбіг майже до берега й з віддалі 100—150 кроків стрілом з коліна поцілив утікача прямо в голову. Тільки кашкет поплив по воді, а сам він пішов на дно".

МОСКОВСЬКО-ПОЛЬСЬКЕ ЗБЛИЖЕННЯ ЗАТІСНЮЄТЬСЯ

СТАЛІН ЗАПРОШУЄ ПІЛСУДСЬКОГО ДО МОСКВИ.

ВАРШАВА. — Московський диктатор Сталін запросив польського диктатора Пілсудського на візиту до Москви.

Візита має виразно політичну закраску, бо Сталін запрошує Пілсудського відвідати Москву в річницю большевицької революції дня 7 листопада, коли в Москві буде відбуватися перегляд совєтської армії.

До запрошення на відвидини Сталін додав особистий дарунок Пілсудському. Як дарунок дав Сталін Пілсудському збірку царських документів про діяльність Пілсудського.

Щоби ще далі зазначити зближення Польщі до Москви, „Газета Польська", офіціяльний орган урядової партії, поміщує статтю большевицького журналіста, Карла Радека.

ГІТЛЕР ЗАЯВЛЯЄТЬСЯ ПРОТИ ВІЙНИ.

НІРНБЕРҐ. — Промовляючи до яких 150,000 учасників зїзду національної соціялістичної партії, канцлер Гітлер заявився проти війни, бо вона не дала би Німеччині вже другої такої почести, яку дала остання світова війна.

Далі Гітлер говорив про потребу удержання чистоти німецької раси, бо, мовляв, чиста раса може краще заряджувати державою. Він старався доказати, що демократія впала тому, що вона не дбала за чистоту раси.

ФРАНЦІЯ ДУМАЄ ПРО СЛІДУЮЧУ ВІЙНУ.

ПАРИЖ. — З Промов Гітлера до конґресу німецьких націоналістів у Нірнберґу та з промов французького міністра заграничних справ, Поля Бонкура, з нагоди свята битви над Марною французька преса робить висновок, що Франція буде примушена вийти незадово на нову війну з Німеччиною. Ґазети на ріжні лади дають до зрозуміння, що не зважаючи на всякі мирні заяви німецького канцлера, його поведення мусить невідклично довести до нової європейської війни.

АНҐЛІЙСЬКІ ЮНІЇ ЗА „НАЙРУ".

ЛОНДОН. — Кілька бесідників на конґресі анґлійських промислових юній, що представляє яких півчверта міліона анґлійських робітників, підкреслювали велике значіння кампанії американського президента Рузвелта за ліквідацію безробіття. Декотрі бесідники представляли кампанію „Найри" як одиноку відрадну обставину на політичному овиді світа.

Бесідники звертались однодушно теж проти всяких диктатур, як прояв, від яких найбільше терплять робітники. Бесідники таврували однаково гостро комуністів і фашистів.

АНҐЛІЯ БОЇТЬСЯ ЗА АВСТРІЙСЬКО-НІМЕЦЬКЕ НАПРУЖЕННЯ.

ЛОНДОН.—Анґлійський кабінет міністрів брав на свою засіданню під увагу австрійсько-німецьке напруження. Міністри бояться, що напруження може легко проявитися пограничним інцидентом, який може потягнути за собою вибух війни.

Кабінет постановив ужити всіх сил, щоби не допустити до такого висліду. Щоби мати нагляд над ситуацією, в Тиролю мають створити анґлійський консулят.

ЗА ЧЕРЕП СУЛТАНА.

НАЙБОРІ (Кенія, Африка). — Суперечка за череп султана Танґаніки, Мквави, що велася від версайського договору, наближається мабуть до розвязки. Цей султан задумав був підчас світової війни повстати проти німецької адміністрації цеї німецької кольонії, а коли Німці відкрили заговір, застрілили його. Німці потім забрали череп султана та при евакуації цеї кольонії перед натиском анґлійських військ узяли його до Німеччини. Тимчасом серед Муринів кольонії пішов забобон, що як черепа не звернуть кольонії, то Муринам станеться велике нещастя. Щоби заспокоїти Муринів, Анґлійці вставили в мировий договір зобовязання Німеччини звернути череп Анґлії. Німеччина, підписуючи це зобовязання, написала теж заяву, що череп справді вивезено з кольонії до Німеччини. Та цього зобовязання до цеї пори не виконала, не зважаючи на постійні домагання Анґлії. Вона все заявляла, що черепа султана Мквави в Німеччині нема.

Тепер ці заяви Німеччини підтверджує анґлійський редактор Рос, що був урядовцем Анґлії в часі заняття кольонії. Він пригадує собі, що в одній з пак, захоплених окупантами, він бачив череп якогось Мурина. Він догадується, що це був череп султана, за який іде колотнеча між анґлійським і німецьким урядом. Рос не знає, що сталося з черепом, бо він його лишив там, де його знайшов. Це підтверджувало би твердження німецького уряду, що в Німеччині черепа Мквави нема.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

БОРОТЬБА ПРОТИ ПРОФЕСІЇ ЗЛОЧИНУ.

Рівнобіжно з боротьбою проти прогибіції веде Америка боротьбу проти посестри прогибіції , якою дивним дивом стало професійне злочинство. Дивна це посестра, бо звичайно при нормальних умовинах злочинство знаходить собі союзницю всюди, а не серед тих, які ведуть роботьбу проти алькоголю й пропаґують тверезість. Та в Америці, з причини специфічно американській спробі заведення тверезости через державний примус, злочинство злучилося з тими, які діставали гроші з безправної торговлі алькоголем, і нині, збираючися до чищення хати, Американці мають два „джаби" на руках: один — вичистити хату з бандитів, а другий — з пачкарів горівки. Боротьбу проти бутлеґерства переводиться досить легко, через скасування прогибіції та заведення державної контролі над виробом, перевозом і продажею горівки. Боротьба проти злочинства буде багато трудніша.

Одною з трудностей, яку Америка натрапить на цій дорозі, буде знову стара американська охота зробити все за одним замахом при помочі крайніх, радикальних засобів. Признаки цеї горячки вже бачимо. Ціла низка чинників говорить нині про потребу цеї боротьби й додає до своїх виводів приклади крайніх засобів. По кождім злочині, який набере широкого розголосу, підносяться цілою громадою голоси за заведення гострих кар на злочинців. Стейтовий ґубернатор Ню Йорку, домагаючися поширення кари смерти на людей, звязаних з викраденням особи, радив обняти карою таких людей, яких навіть стейтова леґіслятура обняти не важилася. Виступають інші з порадали завести гострі кари. Лава присяжних суддів у Ню Йорку виступила з заявою за заведення принижуючої кари тілесних побоїв, виходячи з заложення, що того роду понижуюча кара відбере багатьом молодим людям охоту до злочинів.

Серед загального хору за гострі й понижуючі кари чути небагато голосів поміркования. Історики криміналістики пригадують, що в Анґлії свого часу були 200 злочинів, за які була визначена кара смерти, а проте число цих злочинів не зменшилось, а зменшувалося воно по скасованню кари смерти за більшість цих злочинів. Пригадують правники, що розумні закони забороняють вживати понижуючих способів кари. Нарешті, менше загонисті публичні діячі пригадують на велику научку прогибіції та остерігають американське громадянство, щоби своєю загонистістю не зробило американському народови такої самої шкоди, як своєю загонистістю зробили загорілі прихильники тверезости.

Е. Онацький.

ГОСТІ З ПІДКАПАТТЯ.

(Лист з Риму).

Маємо в Римі гостей з Підкарпаття: 15 паломників на чолі з ігуменом оо. Василіян в Ужгороді. Приїхали скористати з тих відпустів, що дає віруючим Святий Рік, проголошений з нагоди девятнацятьсот-літнього ювилею страждань і смерти Ісуса Христа за поратування роду людського. Приїхали поклонитися могилі того апостола Петра, що тричі відрікався свого Вчителя й Бога, а всетаки навернувся до нього остаточно й усім своїм дальшим життям і смертю (помер розпнятий на хресті, а що не почував себе гідним вмерти на зразок Христа, попросив, щоби його розпняли г..рі ногами), словом і ділом продовжував Христову справу т.а зробився навіть тим угольним каменем, — намісником Христа — на якому збудовано цілу католицьку церкву.

Скільки разів наші підкарпатські гості — їх свояки, знайомі й земляки — відрікались від України й скільки разів ще від неї відрікатимуться?!...

А всетаки ми віримо — і маємо всі підстави до тої віри, — що нарешті вони всі навернуться до справи українського відродження й служитимуть їй найціннішим, що мають: своїми дітьми, своєю молодю. І підставою до тої віри служать мої довгі розмови з ними мовою, яку вони звуть „руською", а я — таки українською, і то з тим більшим правом, що їх вимова наближається до моєї рідної, чернигівської: вимовляють вони не „і", а „у"; кажуть не „кілько", а „кулько"; не „кінь", а „кунь".

Отже є тут їх у Римі десять старших пань, дві молоденькі вчительки, один учитель і один священик. З них лише той священик говорить цілком добре по українськи й співпрацює в однім з ужгородських українських часописів; всі інші ще лише вправляються. Та відрадним фактом є те, що кілька з них ще пару років тому не вміли ані слова по „руському", а знали говорити лише по мадярському. І отже ті вже дуже старші жінки (дехто має по 60 років) побачили себе примушеними вчитися по „руському". „Ми завжди почували себе Русинами, — казав мені старенький учитель, — але по руському говорити не вміли... та, правду кажучи, й тепер нам лекше говорити по мадярському"...

І дійсно, між собою ці наші „Русини" все говорять по мадярському. Зате мене потішають, що їхні діти діти по мадярському вже не знають і не хочуть знати, своїх батьків за мадяронство суворо картають... Всі одноголосно стверджують, що чимраз більше в життя входить народня „руська", себто українська мова...

— Ну, а коли би Мадярам пощастило відібрати назад Підкарпаття, то ви би всі мабуть знову помадярщилися?

— Та мабуть, що помадярщилисяб.

— А „чехитися" не збираєтесь?

— Ні, Чехів нарід не любить.

— А Мадярів любить?

— Та до Мадярів ми якось звикли.

— Алеж бачите, що за Мадярів ви нічого свого не мали... ніякої школи в рідній мові не мали.

— Та й за Чехів не знати ще, чи буде... І Чехи починають поводитися в нас так, гейби то була їхня земля з діда-прадіда. Скільки вже таких сіл є, де з Чехів і сліду нема, а чеська школа стоїть. Та наш нарід чеської школи однаново не хоче. Самі Жиди по тих чеських школах.

З того висновок, що Підкарпаття таки прокидається, коли аж старі люди мусять учитися назад своєї мови, та що мадярська небезпека є все ще дуже сильна. Тепер в осередку цілої европейської політики стала проблєма середньої Европи. Відбувається глуха, але нестримна боротьба проти намагань Німеччини приєднати Австрію. Франція й Італія є однодушні на тому пункті, що до цього обєднання ніяк не можна допустити. Отже снуються тисячі ріжних проєктів, як тому зарадити. Австрія, користаючи з того, знову здобула собі велику позичку на полагодження своїх потреб, але так вічно бути не може.

Отже приходить на чергу питання Угорщини, що в єдності з нею, бодай економічному, Австрія могла би протиставитись Німеччині. Але Угорщина хоче скористати теж з такої ситуації й ставить свої умовини. Умовини ці — перегляд мирових трактатів і повернення їй бодай частини давніх її земель, в тому числі й Підкарпаття. Зачуваємо, що нібито Мусоліні проєктує в цій справі запропонувати на Підкарпатті плєбісцит. Чехи своєю політикою на Підкарпатті, своїм вічним сидінням на двох стільцях — і на московському (більше) й на українському (менше), а тепер ще й чехізацією — викликали в населенню лише велику нехіть до себе, а економічно країні також нічого не дали. Тому не є виключене, що населення Підкарпаття при плєбісциті висловилосяб за приєднання до Угорщини, бо до України їм нема як приєднуватись, а самостійно теж існувати не можуть.

А. Н.

„СЛАВЯНОФІЛЬСТВО".

Пересунення політичних міжнародніх сил в Европі воскресило деяких „мерців". Між ними також „словянофільство". Ця ідея почала знов виступати на громадську сцену, і то головно в тих державах, які мають тертя з Німеччиною або з Італією та Угорщиною.

Старе словянофільство — часів Шевченка й Куліша — було наскрізь демократичне, поступове і революційне. Таке воно було в нас на Україні, в Чехії, на Словаччині, в Сербії, словом, між тими народами, які чули над собою панування чужинців. Вже польське словянофільство заносило шляхтою й панством, яке не хотіло й знати нічого про Україну; московські словянофіли мріяли про те, як би „ущасливити" всі словянські народи під владою свого самодержавного царя.

Перед світовою війною словянофільство (або панславізм) було на послугах російського імперіялізму. Світова війна показала, що словянофільство, як і панґерманство, панроманство — це все пусті слова. Бо на фронтах билися проти себе Ґерманці (Німці) й Анґлійці та „брати-Словяни": Болгари з Сербами, Москалі з Поляками й т. і. При кінці світової війни спалахнула війна між Словянами — Українцями та Росіянами й Поляками. Українці протягом довгих століть неволі пізнали добре, що „брат-Словянин" уміє гнобити ще ліпше ніж якийсь чужоплеменник — Татарин чи Турок. Недармож співали Запорожці, йдучи з Дніпра на Дунай, після руїни Січі:

„Буде добре Запорожцям
І під Турком жити"...

Очевидно, ліпше ніж під Москалем...

Режім Адольфа Гітлера в Німеччині з його культом „ґерманської раси" й з погрозами в бік „меншевартних народів" викликали мрії про словянську єдність в Чехословаччині, в Польщі та в Югославії. Особливож охолодження відносин поміж Росією та Німеччиною збудило надії на те, що до „словянофільства" пристане й большевицька держава. Вже робляться спроби такого „словянського порозуміння" — в Празі, в Варшаві, в Білгороді.

В Празі почав виходити „місячник словянської взаємности" під назвою „Походень Словянства" (Словянський смолоскип). Статті й вірші всіми словянськими мовами... окрім української! Є тут Болгари, Серби, Росіяни, Поляки, Чехи, навіть мікроскопічно малі Лужичани. Але 40 міліонів Українців неначе корова язиком злизала! В кождім числі нового місячника друкуються заклики на оборону кількох тисяч Лужичан у Німеччині перед винародовленням, але не знайдете й слова проти фізичного винищування міліонів Українців „словянськими братами" в СССР. Польські письменники протестують проти гноблення Лужичан у Німеччині, але ніхто їх не спитає, чому вони самі нищать усіми засобами Українців на „Східніх кресах".

Огидне, ганебне лицемірство! Про „словянську солідарність" пишуть у Празі та у Варшаві, їм притакують у Москві, й для цієї „солідарности" Москва складає з Польщею тайний договір про взаємну допомогу в боротьбі проти „українського сепаратизму"..

Вже „пакти про ненапад" з большевиками склали словянські держави — Польща, Чехословаччина, Югославія. А тому, що ці пакти кладуть український нарід живцем у домовину, „словянофіли" вважають за вигідне для себе про Україну мовчати. А як котрий „словянофіл" заговорить, то так, як може тільки найлютіший ворог. Наприклад, читаємо в празькім чеськім дневнику „Народні Лісти" з 2 серпня, що Німеччина має плян поширення „на німецьку обітовану землю, на Україну, для чого наша ґеніяльна політика своїм українофільством, своїм українським університетом та політикою на Підкарпатській Руси готує ґрунт"...

Отже „словянофільська" газета просто вважає, що український рух, навіть наука й культура українська — це допомога Німцям у їх поході на Схід! Чи не ті самі обвинувачення чуємо проти порозстрілюваних у Харкові комуністів — Українців Бадана, Ерстенюка, Конара? „Єдиний словянофільський фронт", як бачимо, будується від чеського капіталіста Крамаржа аж до комуністичного Сталіна. І все — щоби тієї України не було! Та дарма. Своєю силою й працею визволимось. „Нехай гнеться лоза, а ти, дубе, кріпись"!

СТАРИЙ МЛИН

Оповідання.

(3)

Коли одної днини Проць зазвявся і ждав цілі дві години і повороту Анни не діждався, він мусів додуматися до того, що таким способом, бодай поки літо, Анни в хаті не приловить. Вікна хати виходили на майдан перед хатою і Анна, або хтось інший в хаті побачив, що він іде до них. Перестеріг Анну і вона низьким вікном втікала в сад.

— В хаті приловлю її хіба аж в зимі, коли вікно забите на міць, коли до саду взагалі ніхто не ходить і коли на дворі дівчата не роблять своїх робіт — думав Проць, відходячи. — Як тепер буду далі заходити до їх хати, то лиш осмішуся.

За кождим разом, коли Проць вийшов з хати Загірнякової, вступав до коршми. Сідав при вікні, що виходило на майдан, і попивав мід. Проць не для одного меду заходив до тої коршми. Сидячи при вікні, він надіявся побачити Анну, як би вийшла з хати.

— Чейже не сидить вічно в хаті як у вязниці — думав, глядячи крізь вікно на майдан між коршмою, хатою, липами і дорогою. — Чейже колись виходить з хати...

Проць здрігнувся, бо двері хати Загірнякової відчинилися. Гадав, що може Анна вийде. Закляв, бо на порозі показалася і до коршми пустилась мала Марійка. Прийшла купити сірників. Прихід малої Проць загадав використати на се, щоби з розмови з коршмарем довідатися, чи Анна коли виходить з хати і в якім часі. Гадав, що такий близький сусід повинен би про се знати. Коли Марійка відійшла, Проць промовив до коршмаря:

— Дивує мене, що на купно стара висилає малу, хоч в хаті є старша донька.

— Старша має роботу в хаті, — відповів коршмар. — Помагає мамі шити.

— Помагає? — відповів Проць. — Помагає шити? Як би так, то я нераз бачив би її в хаті при роботі. Я її при роботі ще ніколи не бачив... Не лиш при роботі. Я її взагалі в хаті ніколи не бачу, хоч дуже часто буваю там, бо Загірнякова обшиває нас. Анна Бог зна куди волочиться. З тої дівки стара не буде мати потіхи.

— Може ти заходиш до них саме у тій порі дня, коли Анна сидить на цвинтарі коло могили свого батька... Я її там бачу майже що днини, бо саме у тій порі попри цвинтар вертаюся до хати.

Скоро парубок се вчув, схопився, рукою сягнув до кишені, на стіл кинув гроші за мід і вийшов з коршми так скоро, неначе би втікав з горіючої хати.

— Тепер я вже знаю, чого ти бігаєш до Загірнякової зі своїм шматтям, — погадав коршмар. — До когож ти підеш на цвинтар, коли там нікого твого нема? Твого діда і твою бабуню не рахую, бо вони повмирали, ще коли тебе на світі не було. Де їх могили, не знаєш. Мабуть і твій татуньо вже забув, де лежать його батьки.

Цвинтар був зараз за садом Загірняків, і таки припирав до нього. Невисокий, лиш по груди сягаючий мур, місцями розлізся так, що легко було його переступити. Ідучи з хати до могили батька, Анна не потребувала виходити на дорогу і йти аж до брами цвинтаря. Вона могла зайти на цвинтар просто з саду, переступаючи викришений в однім місци мур між цвинтарем і садом.

Проць майже бігцем пустився дорогою поза хатою Загірнякової, попри її сад і попри мур цвинтаря аж до його воріт. Увійшовши на цвинтар, справді побачив Анну. Сиділа коло могили ліворуч при мурі. Там лежав її батько. Став крутитися між могилами, бо не хотів зрадитися, що він до неї сюди прийшов. Загадав сказати їй, що хоче подивитись, чи на могилі діда хрест ще держиться.

Коли Анна побачила Проця, підвелась і пустилася в сторону свого саду, де в мурі цвинтаря була щерба. Проць переймив її, вхопив за рукав і промовив:

— Чого втікаєш? Я тебе не зїм. Поможи мені знайти могилу мого діда.

— Я на його похороні не була і сумніваюся, чи на хресті є табличка. Пусти!

Парубок не пустив. Вхопив ще й за другу руку і пожадливо впялив свій зір в її очи. Дівчина пхнула його з усеї сили. Він аж захитався і сів на могилу, що була за ним. Вона втікла.

*

В Синячці було пару родин латинського обряду. По пару латинників мали також сусідні села. Їх парохія була в Притичині, першім селі за Синячкою. Від хати Загірнякової і від сусідньої коршми, що стояли край села, до перших домів Притичина було не більше, як пів милі. Між першими хатами Притичина була хата латинського пароха. І притичинські люди приходили до Загірнякової з ріжними роботами. Коли парох вчув, що Загірнякова в Синячці дуже добре шиє, покликав її до себе і дав їй полотна, щоби йому ушила шість сорочок. Було се пізної осени. Анна помагала мамі, тож сорочки скоро були готові.

До Притичина було недалеко, тож Загірнякова сама пустилася до пароха віднести готову роботу. Дни були вже коротші, тож скоро стемнілося. Чула, що за нею хтось ступає. Озирнулася і побачила свого сусіда Гречана. Також ішов до Притичина і переходив попри латинське приходство. Саме тоді, коли Загірнякова входила в хату, він зупинився, напихаючи люльку. В сінях було цілком темно, та Загірнякова знала ті сіни і могла напомацки зайти до дверей, які були їй потрібні. Зараз при вході, праворуч були двері до пекарні, ліворуч до парохіяльної канцелярії. Вікна пекарні і канцелярії виходили на вулицю. В кухни світилося, в канцелярії ні.

— Його в канцелярії вже нема, — погадала. — Занести сорочки до його господині, чи до нього самого?

Другі двері праворуч вели до кімнати господині пароха, ліворуч до його спальні. Коли так Загірнякова стояла між дверми господині і пароха, розважаючи, в котрі з них заковтати, двері до пароха відчинилися з ломотом і хтось вискочив з них з таким розмахом, що собою гепнув об Загірнякову. Вона собою вдарила об двері господині. Той хтось, що вистрибнув зі спальні пароха, вибіг на вулицю, тріснувши за собою дверми. Господиня Альбіна Морецька хіба би була цілком глуха, як би не чула того стукоту і ломоту. Вхопила свічку, що запалена стояла на столі, і вийшла з кімнати. Побачивши Загірнякову, спитала:

— Що тут діється? Чи то ви наробили такого ломоту, чи може тут ще хто є?

— Хтось був, — відповіла Загірнякова. — Вискочив з кімнати пароха, впав на мене і троха не розбив мене. Вибіг на вулицю.

— Хтож то міг бути? — спитала Морецька.

— Тут було темно і я його не бачила, — відповіла Загірнякова, відхиляючи входові двері і визираючи на вулицю.

На вулици побачила тільки Гречана, що саме тоді пустився далі йти, запаливши люльку.

— На вулици нема нікого, — сказала до Морецької. — — Тільки той, що ішов за мною.

Морецька заглянула до кімнати свого пароха і каже:

— Тут звичайний лад. Може то орґаніст приходив чого до пароха... Ви може сорочки принесли? Парох поїхав до міста. Ходіть до мене.

Обі жінки пішли до кімнати господині. Морецька відобрала сорочки і заплатила за роботу. Ще троха побалакали і Загірнякова відійшла. Парох приїхав з міста дуже пізно і зараз пішов спати, кажучи, що вечеру вже їв у місті.

На другий день по сніданню господиня передала парохови сорочки. Сказала, що відобрала від Загірнякової і заплатила. Парох виймив з кишені вязанку ключів і приступив до пульта, де в шуфляді була його каса. Хотів Морецькій звернути гроші, які вона дала Загірняковій за шиття сорочок. Всунув ключ, а він не обертається. Потягнув, шуфляда висунулася.

— Я не замкнув би на ключ?! — сказав сам до себе.

— А то що?! — скрикнув, коли шуфляду вже цілком витягнув. — Нема торбини з грішми! Був хто тут?

Морецька стояла хвилю як скаменіла. Очунявши, розказала про вчерашний ломіт в сінях, про те, що під дверми стояла Загірнякова і сказала їй про когось, що вистрибнув з кімнати.

До станиці жандармерії було недалеко. Парох приказав запрягти коні і поїхав. Назад приїхав з двома жандармами. Жандарми переслухали господиню. Оглянули кімнату пароха і пульт, з котрого пропали гроші.

— Замок неушкоджений, — сказав жандарм. — Злодій підважив і витягнув шуфляду. Ходім до Загірнякової. Також треба покликати Гречана і спитати його, чи справді бачив, як хтось вискочив з хати тоді, коли увійшла Загірнякова.

— Я піду до нього переказати, щоби прийшов, — сказала Морецька, котру свербів язик. Її кортіло якнайскорше розказувати людям нову сензацію.

— Добре, — відповів жандарм. — Перекажіть Гречанови, щоби зараз прийшов до Загірнякової.

(Далі буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ДВА ТАБОРИ.

Поглянути в нашу історію визвольної боротьби за державність з нашими ворогами, стрічаємо сумні наслідки цих провідників, котрі були схилені на ріжні договори, федерації, чи поміч від наших ворогів. Давались заманювати провідні люди, вірючи, що Москалі, Поляки і інші їм подібні, це також нарід цивілізований. Хоч давніші покоління ворогів зраджували, то їх нащадки з поступом розвиненої світової цивілізації цеї зради не будуть повторяти. Така то зрада удавалась ворогам сотками літ, і ця сама погань повторилась на наших очах в двацятому століттю.

Як з історичних часів, так і недавно минувший клич зради, ріжними закликами братерського співжиття, вороги по-часі лишають руїну-кладовище на всіх просторах української землі. Отак докотився перший табор наших політиків майже до берега пропасти.

Другий табор сепаратистів від всіх наших ворогів, хоч багато слабший, зумів краще закріпити підвалини для нашої державности з давних часів і мабуть довершить наш святий ідеал вже в короткому часі. Ідеольоґією самостійників зорганізовано „Українських Січових Стрільців", а по упадку української державности оставші живими Січові Стрільці змушені були піти в підпілля, щоби не спочивати, а провадити дальшу боротьбу з ворогами аж до визволення української вільної держави.

Щоби відріжнитись від першого табору, котрий, розкладуючись, воняє вже від голови, самостійники, зриваючи в цілости з їх проводом, надають собі назву „націоналістичну", „українську", ударюють заразом по голові страхопудів-льоялістів і їм подібних, з чого склались крики, як в сорочих гніздах, що їм не дають оті смільчаки спокійно сидіти.

Хто добре не орієнтується на нашій визвольній політиці, той дальше зачисляє оба табори разом в одну цілість. З цих людей, добре незорієнтованих, ще користає перший табор, це є угодівщина, скоропадчуки, ріжні соціялісти, „Союзи Сходу", большевики, і всі інші, котрих собі виховали наші вороги, для своїх користей. Помимо доказів історичних і фактів на наших очах, що кругом зрада, таки дальше вірять в співжиття з ворогами, а навіть мають надію на ворожу поміч збудувати українську державу, а інші засліплені на Москву, що збудує рай на Україні, чого ніколи не було, і не буде під сонцем.

З цього завзятого почину українських націоналістів треба радіти і витати їх як лицарів. Ставайте в революційні лави. Український Націоналістичний Провід видав двобій всій хруніяді, яку розсіяли вороги поміж нашим народом. Зриваючи з облича ворогів зрадницьку маску, доказує фактами з історичних часів і теперішних. Український націоналістичний провід дав клич до нашого народу, спертись **на власні сили! Україна понад все!** Відкидаючи всякі федерації, автономії, всю ворожу поміч, і все інше, що підсувати можуть наші вороги, уважаючи мати поміч лише від цих народів, що не мають спільних кордонів з Україною, і то не військової помочі, але диплhouматичні, в користь української державности.

Правдою є, що тяжкий це шлях до переходу, але для нас іншого нема. Наслідки українських націоналістів вже є добрі для нас, хотяй малі, за це зростає сила з кождим днем і прийде час, що український націоналістичний клич увійде в нутро душі цілого українського народу. Тоді запалиться вогонь української національної революції по всіх просторах української землі.

Познаки заломання першого табору поміж їх ґрупами, показують вже великі наслідки. Частина з їх проводу, хотяй піддалася проводови, то таки по часі стала національною. Совість не дає спокою. Оглянувшись за себе бачить, що зробив великі промахи. Він бачить свій скатований і закривавлений нарід, котрому вороги запевняли свободу в повнім значінню того слова. Він переконується, що заподіяв своему народови кривду, тай, не можучи нічого вдіяти, з жалю й розпуки за своїм народом накладає на себе руку, відбираючи своє найдорожче життя.

Годі мені осуджувати ці нещасні жертви, психольоґічно розібравши і про таких людей писати, але чую в нутрі біль, що мене змушує висказати. Такі люди, як вже постановили згинути з жалю за свій нарід, то можуть перед відходом на другий світ доказати свою пімсту на своїх деспотичних зрадниках і таких розбишак перше положити скільки вдасться в тім моменті, а тоді відійти на вічний спочинок самому. Це буде дійсний протест перед культурним світом проти наших гнобителів, бо з таких протестів самовбийчих наші вороги радіють. Для них таких жертв потрібно якнайбільше. Але з часом і кров цих нещасних жертв викличе пімсту на наших ворогів. Ввесь наш нарід вхопить за зброю і положить кінець невільничим мукам, прожене всіх галапасів з нашої землі, всю здичілу банду, котра узброївшись за наші гроші, як бандити від ніг до голови, мучила нас сотками літ.

Геть з дикунською бандою! Геть галапаси з нашої української землі! Геть з хруніядою всякого сорта!

Г. Туркевич.

ФАБРИКА ГОРІВКИ В БОЖНИЦІ.

Карний суд в Ужгороді (на Закарпатті) засудив предсідгромади, Натана Розенштайна, слугу божниці Мора Ґрінштайна та двох членів релігійної громади в селі Клічаново (округ Мукачево) за тайну фабрикацію горівки в жіночім відділі місцевої божниці. Поліція застала тих Жидів при фабрикації та сконфіскувала 8 літрів спірту.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ШІКАҐО, ІЛЛ.

Італійська ґазета про українські виступи на виставі.

Італійська шікаґовська ґазета "L' Italia" з 29. серпня помістила про українське свято на світовій виставі статтю, в якій пишеться:

Українці відбули день, призначений їм зарядом Світової Вистави, мальовничим святом у великім Колізеумі.

Дуже гарно випали танки, виконані 800 танцюристами, навербованими зпоміж українських іміґрантів з ріжних околиць Америки і Канади. Це було видовище дійсно чарівне, завдяки красі строїв, які мали на собі танцюристи.

Диригував танцями маестро Василь Авраменко.

По славетнім українським хорі з 100 осіб, який виступив з ріжнородною програмою народніх пісень, виступала банда під проводом капітана Барабаша. Великий подив викликала до себе орхестра-квартет під проводом Максима Олевського.

Українці зробили собі честь під кождим оглядом, давши дійсно ґрандіозне свято. Дві фотоґрафії, які тут поміщуємо, дають поняття про величність святкування. Одна показує натовп довкола Українського Павільону на виставі, а друга — 800 танцюристів у руху.

ПОВІДОМЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ВИСТАВОВОЇ КОРПОРАЦІЇ.

Українська Виставова Корпорація звертається ще раз до всіх Виставових Комітетів, як також до окремих осіб, котрі збирали гроші на Український Павільон, щоби негайно повертали до Корпорації всі збіркові книжечки. Урядники Корпорації саме тепер працюють над зладженням остаточного звіту зі збіркової акції, як також над уложенням повних списків всіж жертводавців. Ні такий звіт ані такі списки не можуть бути закінчені так довго, як ще досить поважне число книжечок знаходиться по руках у збирачів. Тому Корпорація дуже просить цим разом відгукнутися на її заклик і безпроволочно почати надсилати збіркові книжечки на її руки.

Ми щиро сподіваємося, що нам будуть заощаджені дальші заклики або непотрібні листуванння в цій справі.

Українська Корпорація Світової Вистави в Шікаґо:

Д-р Мирослав Сімінович, голова; **Ст. Куропась,** секретар.

Ukrainian Chicago Worlds Fair Exhibit,

9300 Cottage Grove Avenue,

Chicago, Ill.

В добі перелетів понад океани.

Летун (до вартівника морської вежі): Пане вартовий, чи то Тихий чи Атлянтійський океан?

БРИСТОЛ, ПА.

Пікнік Тов. У. Н. Союза.

Дня 27. серпня Тов. Просвіта, відділ У. Н. Союза, справляло пікнік. На забаві заговорив до присутних гостей о. Микола Левицький в справі Українського Павільону. Він сказав, що треба помогти виставовому комітетови, що для нас це велика нагода для пропаґанди як недержавного народу і попросив про жертву на ту ціль. Вкоротці згадав, як страшно знущаються над нами Ляхи, як там нарід голодує; згадав за Прикарпатську Русь-Україну, як тяжко бідує наш нарід, дальше згадав, як страшно винищує український нарід Москва враз із Жидами, як нарід там гине. Взивав нарід до орґанізації і помочі йому в тім нещастю. Взивав усіх присутних, щоби вступали до славного батька У. Н. Союза, бо в цім і в молодім поколінню наша сила.

Потім, взявши капелюх, пішов з п. Іваном Петі, касієром церковної громади, за збіркою. По долярови офірували слідуючі п.п.: Федор Павлівець і Іван Полак; по 50 ц.: М. Васюрка, М. Масний, М. Маркевич; по 25 ц.: Анна Курило, Гр. Курило, М. Курило, І. Сидор, А. Крупа, Заблоцький, М. Васюрка, І. Гоза, І. Петі, М. Галик, М. Лисяк, В. Кондира і М. Муха.

На голодних жертвували слідуючі: Іван Сидор 1 дол.; о. Микола Левицький і М. Заблоцький по 50 ц.

Йосиф Осередчук.

УКРАЇНО, УКРАЇНО!

Україно, Україно,
Мати наша рідна,
Богатая Україно,
Коли будеш вільна?

Україно, Україно,
Як Ти поділена
І сусідами своїми
Як Ти уярмлена!

Враги Тебе розібрали
На чотири части,
Але ми Тобі, Вкраїно,
Не дамо пропасти.

Ой треба нам, Українці,
Всі сили зібрати,
Щоби зайдів з України
Раз на все прогнати.

Щоби цього довершити,
Треба памятати
Синам Неньки України
До боротьби стати.

Досить Тобі, Україно,
У ярмі стогнати:
Розірви усі кайдани,
Час вільною стати!

В. Малинюк (Лемко).

МУСОЛІНІЄВА КНИЖКА „ВІТА ДІ АРНАЛЬДО".

Книжка „Віта ді Арнальдо", в якій італійський диктатор зобразив життя свого брата, вийшла вже в третому виданні. З того третього видання Мусоліні дістав чистого доходу 50,000 лір. За перше видання книжки дістав був 112,709 лір, за друге 50,000 лір. Увесь дохід призначив Мусоліні для фашистівських орґанізацій на провінції.

Б. Рустам-Бек.

СТАРИЙ ЛЕВ.

(Перське оповідання).

I.

Як лев постарівся, то зіслаб так, що навіть не міг зловити собі добичі. Не міг вганяти за нею.

Колись двома скоками здоганяв із легкістю вітру бистроногу серну, що втікала перед грізним переслідувачем. Тепер здоганяв її з трудом, наче неповоротний бик.

Звірята скакали та раділи. Ослаблий володар пущі та ліса перестав бути для них пострахом. Зизоваті заяці з усміхом гляділи, як старий гривистий лев тьопав, і жартували собі з нього. Ба і зайчики вискакували з дір і танцювали собі, ні трошечки не боялися, що лев близько них.

Багато хижаків, що підлизувалися перше своему володареви, як іще був у своїй всесильній славі, тепер його покинули та розбіглися всюди.

Лев, покинений своїми близькими, геть упав на дусі. Біля нього остали, лише лисиця і вовк.

Їх вірність для загибаючого володаря була дійсно зворушлива. Та це лише так здавалося. В дійсности як вовк так лисиця мали в цьому свою власну користь. Колишня слава старого льва ще не забулася в царстві звірів. І хоч його близькі знали, що лев уже немічний, то багато інших звірят іще дрижали, як лише почули оглушуючий його рев.

— Щож це, чи то лише байки, що лев утратив силу? — думали собі.

І саме на цих звірят поклали гоовно надії лисиця та вовк.

При їх помочі задумали створити нове царство, в якому задержали би для себе високість та становища. Тому насамперед треба було кормити свого старого володаря.

Приняли на службу ворона. Ворон мав обовязок літати по краю та вишукувати звірят. Колиж лисиця дістала від ворона потрібні вістки, забиралася до праці.

Приходила до звірят та вдавала таку покірну і смирненьку, що її всюди радо приймали. Крім того лисиця вміла теж гарно оповідати казки, яких звірята так радо слухали. В брехні не мала лисиця суперника в усьому світі.

Про льва, про його богатства та славу розповідала стільки дивного та гарного, що слухачі лише похитували головами.

Багато звірів згодилися вибратися з лисицею до могутнього володаря та висловити йому свої почування вірности і відданости.

А саме того треба було лисиці. Приведе до львиної криївки баранів і цапів, а там привитає їх вовк і кінець... Лев має забезпечений ситий обід.

II.

Раз лисиця пішла далеко-далеко за високі гори до сусідньої з Іраном країни — Індії. Тут побачила великого слона. Хапав трубою пні та переносив їх на інше місце. Від сходу до заходу сонця працював слон.

— Коби то мені вдалося заманити того великана, — подумала лисиця. — На ньому стільки мяса, що на довго вистарчило би нашому цареви.

Втиснулася до шопи, в якій на ніч замикали слона, тай повідає:

— Навіщо працюєш на господаря? Таж крім побоїв нічого більше від нього не дістаєш. Піди служити його величности цареви. В нас будуть тебе поважати, кормити досита сочистими бананами.

Задумався слон і згодився.

Та як лише прийшов до львиного табору, кинувся на нього вовк. Слон схопив вовка трубою та тархнув ним об землю. Вовк із запертим духом, з поломаними лабами заліз у корчі...

— Так, то тому ти привела мене тут, ти проклята!—заревів слон на лисицю.

Лев як почув гук, підвівся зі свого леговища тай лізе до слона.

— Що ти тут за бешкети виправляєш! — грізно заревів лев. — Не знаєш, що ти є в стеви — теремах царя всіх звірів?

Глянув слон на льва та давай трубою молотити царя звірів по голові... До решти повибивав зуби старому львови.

Колиж слон покінчив з львом, пустився за лисицею. Та вона втекла в таку гущавину, де величезний слон не міг ніяк продістатися.

III.

Коли лев отямився після тих побоїв, вернувся до свого барлога. Став кликати лисицю та вовка. Довго кликав своїх слуг цар звірів.

Вкінці приліз вовк із скорченою лабою.

— Де лисиця? — питався лев.

— Пішла пригнати нову добичу.

— Знову приведе щось такого, як був той проклятий слон, — забурмотів лев.

Цим разом лисиця вернулася з верблюдом.

Лев знав добре верблюдів. Уважав їх ученими подорожніми, що все говорили про свободу, одначе покірно наставляли свої плечі навіть такому бідному сотворінню якчоловік.

— Він прийшов здалека, — говорила лисиця, вказуючи на верблюда — похудів бідачисько, треба його підгодувати, як ялося, — додала.

Підійшов верблюд до печери та поклонився львови аж до землі.

— Жий у мене в мирі, — говорив цар звірів горбатому гостеви — служи мені вірн... та чесно, а я не забуду про тебе з моїми ласками.

А вовк лише скрегоче зубами, та не має сили підвестися на поломаних лабах.

IV.

Жив верблюд у львиних теремах. Їв сочисту траву, пив джерельну воду та почувався наче в Магомедовім раю. Здавалося, що нічого ліпшого не може бажати собі.

Та біда ще не скінчилася. Вовк іще налягав на ногу й не міг вганяти за звірятами. А вісти, що їх приносив ворон, були все трівожніші. Пожежа знищила околичні ліси, майже всі звірята втекли. Два тижні горожани львиних теремів жили в голоді.

— Приходить кінець, — подумав собі лев. — Що діяти? — спитався лисиці.

Ця сумно похнюпила очі, потім впялила їх у свого володаря та сказала:

— Ми не оставимо вас, щоби ви згинули з голоду, ваша великосте!

— Ніколи в світі! — завив вовк.

— Ні, ні! — закрякав ворон.

Верблюд тупо глядів на бік і жував. Він одинокий був ситий та не боявся за свою будучину.

— Я готов принести себе в жертву та ратувати життя мого царя, — закричав ворон розпростираючи крила. Хай ваша великість зїсть мене! — говорив.

Лев жалісно всміхнувся, як глянув на невеличкого чорного птаха.

— Ваша великосте, будь ласка зїсти мене! — свідома себе сказала лисиця.

— Що говориш! — перебив їй вовк. — Таж твоя кров затроєна (перський нарід уважає лисичину кров трійливою) і його великість у цюж мить помер би, колиб зїв шматочок твого мяса.

— Шкода, та воно правда, — скромно згодилася лисиця.

— Я радо згодивса би на те, — говорив вовк — одначе нам усім грозить голодова смерть. Хто буде ловити звірята та душити їх? Таж не буду налягати на ногу всеньке життя.

— Ні, ні, — мерщій перебила лисиця — тебе володар не може зїсти!

Вірність його горожан: ворона, лисиці та вовка глибоко зворушила верблюда.

— Ваша великосте, — озвався він. — Навіщо я тут? Гляньте скільки на мені мяса! Я вигодувався на ваших левадах і буду вважати великим щастям, коли виконаю мій обовязок супроти мого царя. Я готов відвезти вашу великість на мойому горбі в околицю, де знайдете стільки звірят, що вам вистарчить на всеньке життя. Здайтеся на мене, ваша великосте, як вам розум диктує. Моє життя у ваших руках.

Верблюд похилив голову до самої землі та завмер у вижиданні.

— Герою! озвалася лисиця — я покланяюся перед тобою, верблюде, — забурмотіла, обертаючи вгору очима.

— Спасибі тобі верблюде, — сказав лев. — Цар може лише радіти, що має таких вірних слуг. Вовче, вдуши його! — приказав.

Вовк вискочив на верблюда і вмить перегриз йому горло.

БОСІ ГОСТІ НА ПЕРШИХ МІСЦЯХ У ТЕАТРІ...

Й. Е. Шром, знавець відносин у СРСР, оповідає в ческім часописі „Пшітомност" у статті п. з. „Подорож до Москви в 1932 р." м. і. таке: „Люди в Москві носять сьогодні дуже погану обуву й одежу. У 1926 році сказав мені шікаґовський професор Гарпер, добрий знавець російського села перед війною, що за свого побуту в СРСР бачив на селі непропорціонально більше високих чобіт ніж личаків, коли перед війною було з тим навпаки. Сьогодні, гадаю, відносини в порівнанні з 1926 роком значно погіршилися. Мешканці Москви щоправда не ходять у личаках, та хто прийде зі села, кожен є в личаках, мало коли в чоботах. Бачите це найліпше на стації після приїзду майже кожного поїзду. Дивно вражає також, що в Москві багато людей ходять босо. Замітка, що це літо, не видержує критики, бо давніше стільки босих людей не було навіть у найбільшу спеку. Не ходили теж стільки людей босих до театру на перші місця. Не бувало теж такого, щоби ви на вулиці стрічали лише виїмково чоловіка в добрій обуві — про вояків протеґованих відділів не говорю — та щоби жіночі черевики на вільному торзі коштували 350 —500 рублів! Не діялося теж таке, щоби управа Центрального Виконавчого Комітету мусіла видавати з підписом законно найвищих державних осіб декрет, себто закон, як слід направляти стару обуву та як треба латати стару, подерту одежу!"

—o—

ҐАБРІЕЛЄ Д'АНУНЦІО.

Італійський письменник Ґабрієлє Д'Ананціо святкував у березні 70-роковини уродин. Після війни відіграв знатну ролю в політичному житті Італії. В 1919 році з італійськими добровольцями заняв місто Реку та переслідував там Хорватів. Окупацією Реки Анунціо зробив собі добру рекляму, бо на це він мав чимало помислів. Нераз він задивував Італійців своїми дивовижними помислами. Раз голісенький переїхав на білому коні в одному італійському містечку. Колиб це був зробив хто інший, булиб забрали його до дому божевільних. Д'Анунцієви не могли нічого зробити.

Недавно теж римські часописи принесли були вістку, що Д'Анунціо оконечно рішився вступити до монастиря. Він дійсно конче хотів вступити до манастиря Бенедиктинців у Монте Касіно. Не виключене, що й це була реклямa.

РИБЯЧІ БОЇ В СІЯМІ.

Гри, які є в великому пошанівку в Сіямі, належать до океанських звичаїв. Є це може останнім спогадом земського раю. Люблять музику, цвіти, плавання, змагання (бої) звірят, перегони паперових зміїв, гру (театр) тіней, копаний мяч на Джаві, на Маляйських півострові, Борнео, Филипинах, у всій Полінезії. Сіямський футбол або такро похожий на наш лише цим, що при ньому не вживається рук. Грачі подають собі мяч так, що відбивають його головою вперед або копають взад. Вони дуже зручні. Подають собі нераз мяч довго, заки пустять на землю. Спортом паперових зміїв займаються головно в березні. Є це повітряні змагання і при них кладуть ставки (бються об заклад). Змій, що наступає, є великий і має бамбусовий кістяк. Оборонний змій є малий, у формі ромба. Змії здоганяють один одного, виминають. Коли шнурок звільнять, змії виконують найчудніші рухи у повітрі: як лише малий змій торкнеться великого, великий паде. В моді є двобої півнів і в Манілі. Великі бої хижих звірів уже взагалі годі побачити. Бої перепелиць, які намагаються одна одній вирвати язик, це лісні забави. Бої цвіркунів впитих і розбурханих подразнюючими засобами, є китайського походження.

Одначе гідні подиву є бої риб. Така сіямська риба, що її вживають до двобоїв, зветься плякат. Вона завбільшки пальця, а має невтральну барву. Кожна риба відпочиває в скляній чаші, а є від противника відділена тектурою. Як лише відкинуть цю заслону, риби побачать одна одну: наїжаться, хитаються та дістають казочний колір: плавці емаліево-сині, наче бразилійські мотилі, а тіло багряне. Починають кружляти та кидаються носами одна проти одної. Колиж їх кинуть до одної чаші, одна одну розідре, повбиваються. Торговельник, який не хоче знищити своїх вихованців, відділює їх знову тектурою. За хвилинку, коли вже не бачать себе взаїмно, перестають ненавидітися, їх пестрі барви блднуть, риби знову вспокоюються. За такі риби платять і тисячу франків за штуку. Кормляться гусільницями комарів.

ПЕРШЕ ПОДРУЖЕ ОГОЛОШЕННЯ В ЧАСОПИСАХ.

Перше подруже оголошення в часописах появилося 1130 року. Один китайський часопис приніс таке оголошення: „Дівчина багата й гарна бажає зазнайомитися з мущиною, який оженився би з нею. Умовини: багатий, інтеліґентний та доброго серця.

МУРАВЛІ, ЩО НОСЯТЬ ВОДУ.

Багато вчених роздумували над тим, відкіля муравлі беруть воду підчас посухи. Д-р Лівінґстон здогадувався, що вони самі витворюють вохкість. Та щойно тепер південно-африканський учений, Е. Н. Маре, знайшов справжню відгадку тієї загадки. Ось що каже він про це в „Морнінг Пост".

У південній Африці є відомим фактом, що навіть після 3-літньої посухи, коли ніде не видно ніодної стебелини зеленої трави, гнізда білих муравлів мають теплу водну пару. Припадок допоміг Маре, відгадати цю загадку. При копанні криниці на трансвальській фармі Маре й інші подибали шиб, що в промірі мав півтретя цаля, а йшов у глибину землі та вів із сусіднього муравлища більше ніж 65 стіп глибоко, аж до місця, де була вода. Вгору й униз шибу мандрували безчисленні ряди термітів, носили воду для відливання мініятурних огородців, у яких плекають грибики, що є їх поживою. Маре поробив на термітах значки аніліновою фарбою тай так переконався, що мурашки-робітниці не переривали роботи ні в день ні в ночі. Пів години треває мандрівка мурашки до криниці й назад уже з навантаженням якоїсь скількости води. Нічю ряди мурашок більшали. Видно, робітниці, що за дня мали іншу роботу, нічю збільшували партію водоносів. Маре запримітив також, що хоч шиб ішов зиґзаковато на захід і схід, не було закрутів на північ і південь. З того вчений здогадується, що ті мурашки, подібно як деякі австралійські мурашки, підлягають впливам маґнетичної сили, прикметної землі.

ЩО ВІДЧУВАЄ ЛЕТУН ПРИ СПАДАННІ.

Російський летун М. Н. Своріґін здобув новий світовий рекорд, зіскакуючи з висоти 2,500 метрів, при чому отворив спадак щойно 300 метрів над землею. Себто летів із замкненим спадаком 2,200 метрів цілих 41 секунд. Перед Своріґіном мав світовий рекорд летун Афанасєв із неотвореним спадаком 1,600 метрів за 33.5 секунд.

При лікарських оглядинах Своріґіна після скоку ствердили, що число ударів живчика збільшилося з 64 на 72 на мінуту. В розмові з заступником преси Своріґін сказав: „Зараз після того, як я зіскочив із літака, обернувся я на бік. Я став рахувати одначе при числі 15, — я вже помилився, коли то я став із неправдоподібною скорістю обертатися довкола своєї оси. Вкінці рівновага вернулась і я став спадати головою вниз. Нарешті земля здавалася мені вже дуже близько і я потягнув за колісце. Я почув нараз оборот і я вже чув, що спадак розіпнявся. Я пролетів останніх 300 метрів без ніякої шкоди.

СТРАШНИЙ ТАРЗАН.

(37)

Виратувавшися з води й відпочивши, Панатлі побачила трох людей, що тікали від переслідувачів. Приглянувшись добре, вона побачила, що то були її два брати і батько. За ними гналися кількадесять страшних ворогів з племени Корулул, яке не знало пощади своїм жертвам. Дівчина завмерла зі страху за долю своїх рідних. Вона тепер бажала лиш одного: щоби вони вратувалися. Вони бігли в напрямі до високої скелі, яка перегороджувала їм шлях.

Панатлі бачила, як її батько й брати підбігли до скелі й почали драпатися по ній угору. Її серце завмерло, бо бачила, що вони не можуть швидко видрапатися на скелю. Переслідувачі вже кинули кілька своїх київ у них, але на щастя киї не долетіли й, вдарившись об скелю, впали додолу. Нарешті Панатлі побачила, що її старший брат уже виліз на скелю. Він тепер міцно вхопився руками й ногами за виступ скелі, а хвіст подав батькови.

Батько тепер міцно тримався хвоста свого сина й подав свій хвіст молодшому синови. Це сталося вмить і дівчина зраділа, коли побачила, що всі три вже бігли по горі геть від проваля, а на скелю ще тільки почали драпатися їх вороги. Дівчина трохи заспокоїлася. Вона знала, що батько й брати наближаються вже до своєї землі, куди Корулули не підуть. Але вона бачила, як вони вже дібралися до вершка скелі й почали один по однім на неї вилазити.

Треба було дівчині думати й про свій ратунок. Вона тепер побачила, що попала в землю Корулулів, які були страшними для мешканців Палюдону. Панатлі ще була малою, коли їй розповідали про страшних Корулулів, тепер вона пригадала все те, чим її лякали. Треба було думати, як вирватися звідси. Кождої хвилини переслідувачі могли вернутися сюди, а крім того дівчині не відомо було, чи Корулулів нема ще де впоблизу.